

Зміст

Ви сканер?.....	10
Передмова	12
Частина I. ХТО ТАКІ СКАНЕРИ І ЧИ ВИ ОДИН ІЗ НИХ?.....	31
Розділ 1. Усе про сканерів	33
Розділ 2. Що зі мною не так?.....	62
Розділ 3. Коли сканер панікує	90
Розділ 4. Страх перед зобов'язаннями.....	108
Розділ 5. Я надто заклопотаний, щоб робити те, що я полюбляю	131
Розділ 6. Я не робитиму нічого, якщо не зможу робити все	150
Розділ 7. Я не можу розпочати	173
Розділ 8. Я ніколи нічого не завершую	198
Частина II. ДО ЯКОГО ТИПУ СКАНЕРІВ ВИ НАЛЕЖИТЕ?	225
Розділ 9. Про циклічних сканерів.....	230
Розділ 10. «Подвійний агент»	232
Розділ 11. «Сибіл»	264
Розділ 12. «Жонглер тарілками»	297
Розділ 13. Про послідовних сканерів.....	321
Розділ 14. «Серійний спеціаліст»	323
Розділ 15. «Серійний майстер»	345
Розділ 16. «І швець, і жнець, і на дуду грець».....	362
Розділ 17. «Мандрівник»	377
Розділ 18. «Дегустатор»	404
Розділ 19. «Спринтер-перебіжчик».....	425
Епілог. Ваш найліпший витвір.....	440
Додаток А. Як сканеру заробляти на життя?	449
Подяка.....	476

Ви сканер?

«Я ніколи ні на чому не затримуюсь».

«Я розумію, що повинна зосередитися на одній справі, але на якій саме?»

«Я втрачаю інтерес до речей, які, здавалося, захопили мене назавжди».

«Я постійно шукаю чогось іншого».

«Щойно я щось опановую, мені одразу стає нудно».

«Терпіти не можу братися за одне й те саме вдруге».

«Я весь час вагаюся, на чому мені зупинитися, і врешті-решт не роблю нічого».

«Я працюю на низькооплачуваних роботах, адже немає справи, якій я волю віддатися на повну».

«Я не обиратиму кар'єру, бо можу помилитися».

«Гадаю, кожна людина прийшла в цей світ заради певної справи; тобто всі, крім мене».

«Я здатна зосередитися лише тоді, коли роблю кілька справ одночасно».

«Я кидаю те, що вже розпочав робити, побоюючись прогаяти кращу можливість».

«Я постійно заклопотана; і, коли нарешті в мене з'являється вільний час, я не пригадую, що хотіла зробити».

«У жодній галузі я ніколи не стану професіоналом. Я завжди видаюся собі початківцем».

Якщо ви коли-небудь говорили собі такі слова, є всі шанси, що за типом мислення ви належите до особливої категорії: ви — «сканер». На відміну від решти людей, які обирають собі одну сферу діяльності та, схоже, залиша-

ються задоволеними нею все життя, ви від природи маєте широке коло інтересів; *усім своїм інтересам ви їй намагаєтеся присвятити себе*. Оскільки ваш підхід є нетиповим — навіть бентежним — для вашого оточення, вас завжди переконували, що ви помиляєтеся й повинні докласти зусиль, щоб змінитися. Утім, помилялися вони — і поставили вам хибний діагноз. Ви зовсім інша людина.

Те, що ви вважали за прояв слабкої волі, насправді є винятковим даром. Ваш надзвичайний і різнобічний мозок намагається впоратись зі своєю роботою у світі, де люди не знають, хто ви є та чому так поведетесь.

А доки ви самі не усвідомите свою особливість, ви погоджуватиметесь з ними! Це було б не лише несправедливо й неправильно, це могло б завадити вам розвинути всі таланти і зробити свій внесок на користь людства. Ставки надто високі.

Визнати себе сканером означає змінити погляд на своє призначення у світі. І насамперед ви маєте усвідомити, що вам варто негайно припинити підлаштовуватися під загальноприйняті стандарти і почати з'ясувати, ким ви є насправді. Потрібен набір інструкцій, що допоможуть вам побудувати продуктивне майбутнє, для якого ви створені. Саме тому я й написала цю книжку.

Запрошую вас поглянути на себе з нового боку... і вітаю вас! Присяжні повернулися до зали суду, щоб виголосити вердикт: ви не дилетант, ви не скачете по верхах, вас визнано невинними через помилку у визначенні особистості. З вас знімають усі звинувачення, і ви вільні жити життям, якого завжди прагнули.

Тож глибоко вдихніть і розпочнімо.

Передмова

Коли у свій перший тиждень в коледжі я подивилася каталог курсів, що пропонували до вивчення, і розплакалася, мені слід було зрозуміти, що я не звичайна студентка.

Я була в компанії дівчат-першокурсниць. Ми приїхали з одного міста після закінчення середньої школи і тепер сиділи за столом у темному барі на Телеграф-авеню, якраз навпроти знаменитих воріт Сатер-Гейт — входу до кампусу Каліфорнійського університету в Берклі. Нас було п'ять дівчат. Усім виповнилося по вісімнадцять, і всі намагалися мати крутий вигляд, адже перед нами на столі стояв легально куплений кухоль пива. За іншими столиками розташувалися студенти старших курсів, які здавалися впевненими в собі (нам це погано вдавалося). Однак усі були поглинуті однією справою: ми гортали сторінки брошури з розкладом занять, намагаючись швидко обрати найкращі курси й записатися, перш ніж набір на них буде завершений.

Ви запитаете, які курси вважали найкращими? Ті, що не починалися вранці, де викладачі були поблажливішими чи на які записалися ваші друзі. Усе ретельно обмірковували.

Мої чотири подруги скупчилися поряд, зосереджено вивчаючи розклад занять і намагаючись скоординувати свій вибір, аби мати можливість допомагати одна одній протягом першого семестру нашого перебування на цій новій планеті. Як і всі, кому пощастило стати студентами Каліфорнійського університету, ми були

досить розумними; та, як з'ясувалося пізніше, мої подруги знали, як організовувати навчання, а я чомусь цього так і не засвоїла.

Тож вони реалістичніше уявляли, скільки часу вимагатиме підготовка до занять із кожного обраного предмета. На відміну від мене, вони були особисто знайомі з тими, хто колись навчався у коледжі — іноді то були старші брати чи навіть батьки, — і знали з надійних джерел, що навчатися там значно важче, ніж у школі.

Поки мої приятельки ретельно вивчали «Розклад занять» — невеличке видання, у якому на газетному папері крихітним шрифтом була надрукована інформація про сотні курсів, що викладали в коледжі, — я читала іншу брошуру, де більшим шрифтом і популярною мовою описували зміст усіх тих курсів. У книжці доступною англійською висвітлювали теми для обговорень і надавали перелік літератури, яку треба буде прочитати.

Нічого подібного я раніше не бачила й навіть уявити не могла. Я гортала сторінки, роззявивши рота від здивування.

Мої друзі були надто зайняті розмовою, щоб одразу це помітити.

— Ти не можеш відвідувати історію у вівторок о 10-й, Мері Лі! — зауважила одна з них. — О 10-й у тебе соціологія.

— А заняття насправді починаються о восьмій ранку?

— І чому ти не вивчала у школі тригонометрію? Я попереджала тебе, що було б легше.

— Чому всі ми обов'язково повинні обирати базову англійську? Дурніших за нас тут немає?

Усі розсміялися й повернулися до мене, щоб долучити до обговорення. Та я ніби опинилася в іншому світі. Не відриваючи очей від книжки, я посипала запитаннями.

— Що таке «уважне прочитання»? — поцікавилася я. — Що це? Йдеться про уважне прочитання російської літератури! Що це означає?

— Не турбуйся, ти не мусиш записуватися на той курс. Ти ж ходитимеш на базову англійську для початківців із Сарою? Коли тобі зручніше — у вівторок чи четвер?

— Боже мій! — шепотіла я, шалено гортаючи сторінки. — Тут є курс «Історія західної музики!» Там виконують музику чи говорять про неї? Як відбувається навчання? А треба знати нотну грамоту, щоб записатися на цей курс? Ой, погляньте, «Стародавні торговельні шляхи центральної Азії!» Дивіться! «Золоті персики Самарканда!» Де розташований Самарканд? Хочу такий персик! Чи то про якусь картину? Історична геологія? *Історична геологія?* Лише послухайте: «Гімалаї піднялися з дна древнього моря Tetic, тож тепер приблизно на висоті 6 миль над рівнем моря можна знайти скам'янілі залишки морських мушель віком 20 000 000 років!» Я зараз знепритомнію. О Боже!

Я опинилася у всесвіті знань. Ніколи раніше зі мною такого не траплялося; я була не готова до зустрічі з цим каталогом. Я не читала про таке в жодному романі, ніхто ніколи про це не розповідав. Мені перехопило подих.

— Це твоя Школа вільних мистецтв¹, — хихотнула одна зі студенток-старшокурсниць, що сиділа за сусіднім столиком, і, розважливо хитаючи головою, знову занурилась у свою книжку.

Школа вільних мистецтв. І хай навіть я не розуміла значення всієї фрази, кожне з цих слів бриніло для мене як насолода. Багато років по тому в одній букіністичній крамниці я знову натрапила на цю назву в книжках, присвячених піднесенню освіти в Середні віки. Я дізналася, що, коли Європа виринула з мороку Темних століть, діти тих самих варварів, які підкорили Рим і ледве не знищили писемність (у більшості своїй — монахи, воїни, сенатори й навіть імператори), закохалися в навчання. Просто шалено закохалися в навчання! Вони прагнули прочитати ті нечисленні книжки, що збереглися, й проводили все своє життя, намагаючись по цитатах із пізніших робіт зібрати до купи втрачені давньогрецькі та давньоримські шедеври.

Я розуміла їх. Я була впевнена в цьому. Якби я знала як, я б доклала всіх зусиль, аби стати таким монахом і мати змогу благоговійно переписувати манускрипти, як це робили колись вони, сприймаючи своє заняття за особливу форму молитви. Я одразу вирішила, що відтоді переписуватиму від руки кожен книжку, яка мені сподобається.

¹ Вільні мистецтва в історії освіти — навчальні дисципліни, спрямовані на надання загальних знань і інтелектуальних умінь як підготовчого етапу до занять філософією. У сучасних університетах термін «вільні мистецтва» означає освіту поза спеціальністю; до «вільних мистецтв» належать література, іноземні мови, історія, математика, соціальні та природничі науки. (Тут і далі прим. перекл., якщо не зазначено інше.)

На щастя, я забула про свою обіцянку. Від початку навчання в університеті я робила стільки дивовижних відкриттів, що кожне прийняте напередодні рішення замінювалося наступним, і я так і не переписала жодної книжки, хоча до вподоби мені було чимало.

Але першого дня, вивчаючи каталог занять, я була так само зворушена словами про Школу вільних мистецтв, як і варвар, якому страшенно кортіло переступити поріг середньовічної бібліотеки.

Подруги зверталися до мене, а я не могла зосередитися на розмові.

Я підвела голову й поглянула на них; по щоках текли сльози. Дівчата були вражені й уже почали каятися.

— Ти тільки не плач! Що сталося?

Однак я не стримувала сліз.

— Не знаю, — схлипнула я. — Я така щаслива, що опинилася тут.

Мої приятельки здавалися спантеличеними. Одна з них поклала руку мені за плече.

— Ти дуже дивна, Барбаро, — мовила вона доброзичливо. — Ти не можеш записатися на жоден із тих курсів; ти маєш почати з того самого, що й ми. А зараз перейдімо до справи: не можна завалити навчання, навіть не розпочавши його.

Кожна з дівчат усе ретельно обмірковувала й записалася на п'ять-шість курсів. Я записалася на десять. Я завалила п'ять із них і ледь спромоглася здати решту. В університеті насправді було значно важче, ніж у середній школі, і, чесно кажучи, я не могла збагнути, навіщо взагалі влаштовувати іспити. Достатньо було

просто збагнути, про яку купу дивовижних речей тут можна дізнатися.

Минуло кілька років, і я заспокоїлася, опанувавши встановлений порядок. Але час від часу, коли хтось із професорів починав розповідати щось справді неочікуване, що ставало для мене відкриттям і що я й за мільйон років ніколи не могла б з'ясувати самотужки, іноді на очі знову наворачталися сльози, бо я усвідомлювала себе причетною до світу, де люди обожнювали процес навчання.

В одній книгарні, кілька місяців після події, що сталася в барі Берклі, я знайшла та купила невеличкий плакат із середньовічною гравюрою, вирізьбленою на дереві; там був зображений чоловік, що стоїть на верхньому щаблі драбини, приставленої до дерева, під дуже низьким навісним покриттям замість стелі. Просунувши голову крізь розірвану в покритті діру, він захоплено дивиться на всіяне зірками нічне небо. Я досі зберігаю той плакат. І я досі відвідную лекції в найближчому до мене університеті, щойно в мене з'являється така можливість. Із яких предметів, запитаете ви? Неважливо; головне, аби добрий викладач. Мене цікавить усе.

То що дала мені моя чудова університетська освіта? Як упродовж наступних років я скористалася набутими знаннями на практиці? Ніяк. Я просто обожнювала вчитися й хотіла робити це надалі.

Я ніколи не працювала за освітою і взагалі ніколи не мала жодної практичної вигоди від того, що любила. Я не писала про те, чого навчилася, і не викладала засвоєні дисципліни. Я жодної копійки на цьому

не заробила. Моя родина вважала мене божевільною, а втім, хай там як, гадаю, вони пишалися мною.

Здається, якось у зв'язку з цим у мене таки виникло певне почуття провини. Тобто деякі з моїх поезій свідчили про певний талант і мене вважали перспективною, проте, як то кажуть, я «не знайшла цьому застосування». Відтоді я переконалася, що необов'язково шукати вигоду в тому, що тобі до душі, і не завжди практично бути практичною. Тепер, ставши дорослою, я усвідомлюю, що все те чарівне дилетантство винагороджується не менше за будь-який ступінь у медичній або технічній галузі, бо кожен день, коли я беру книжку, вмикаю науковий телеканал, намагаюся без жодної вагомої причини прочитати карту Азії, змушує мене пам'ятати, що життя — захоплива річ і його дивам немає кінця.

Сподіваюся, що в деканаті моє захоплення навчанням вважали гідним похвали, однак минуло кілька семестрів, і мене зрештою попросили обрати спеціалізацію й припинити спроби відвідувати всі курси, описані в каталозі.

— Ти ніколи не закінчиш університет, якщо й надалі все так триватиме, — попередили вони.

Та з якого дива комусь хотілося б його закінчувати? Лише для того, щоб повернутися у світ, де ніхто не може сказати нічого, про що я сама не могла б дізнатися? Мене цілком і повністю тішила перспектива продовжувати так і надалі, а мої навчальні навички потрохи поліпшувалися. Мої батьки надто не скаржилися, бо за все платила я сама. У ті часи навчання